

دالىم كىپىرىج سېرىلىرى

تىكىو عبد الرحمن دالىم كىتراڭىن دباتو كاجە
بها رو ۲ اين مېتاڭىن بھوا ريدا مەتكۇغ كروگىن
سباپق ليم جوتا رەشكە كران مېرىي بىتوان ۲ كەد
فراوسەن ملايو. كروگىن ايت تربىيەن كران
بىتوان ۲ يقدىرىي اىالە كەد اورۇغ ۲ يىش تىدق ماھىر
ددالىم كرج ۲ اتو فرئىكەن.

اين ساتو چىتىو بىتاف بىرۇن حديث جىجوغان
كىت يىش مەتاڭىن بھوا سىسوات فكەر جائىن يقىدجالىكىن
اولە اورۇغ يىش بۆگىن اهىلەن مك جىڭالە كېنىسان. -
بىتوان يقدىرىي اولە ريدا سفاثوتىن سېلۇم دېرىكىن
هندقلە دىلىدىقكى دھولو كېولىھەن اورۇغ ۲ يىش
مېتا بىتوان ايتىم كالو بىلۇم اد كېولىھەن مك بىريلە
لاتىھەن ۲ تىرلە دھولو سېلۇم دېرىي بىتوان ايت.

دېسالىك ايت حال اين فاتوه فول منجادى
فرهانىن تىكىو كلەك تىكىن مەتكەن اورۇغ ۲ دالىم
فكەر جائىن ۲ يىش هندق دجالىكىن (فرتىرىان).
جاڭىلە داوتماڭىن كران اورۇغ ۲ فارتىي تاتا
اوتماكىلە كلايىقكىن دان كېولىھەن سىئورۇغ تىرلە
دھولو درىدلاين دەن تىدق عمىدۇغ درىي فارتىي
مان اى براد.

* * *

فرىسىدە سوگىرنو دالىم اوچاقىن دېنجر ماسىن
بها رو ۲ اين دكتاڭىن يېركات بھوا دفوسە تىلە ئىمپاۋە
”كىسالەن“ تاتا فير كارا ”كىسالەن“ ايت فر كارا
بىاس يىش بولە دلاكۆكىن اولە تىف ۲ اورۇغ كىت.
سسىوات كىسالەن، كالو سودە دەتكەنوي ئەمالە
تسولە دفر بايىقكى دان اورۇغ ۲ يىش ماھىر سرت

اخبار ملايو تەفاتن ددالىم رەنچان فقارغان
تىكىل مېپوە نەمە ۲ كېيىسان اخبار ددالىم تىكارا ۲
مردىكا مېرىي چىتىو تىتىن كېيىسان اخبار داندونىسىا
دان داندىدا يقىرلىق دھولۇن ددالىم تاغن فتحاجىن.
اخبار ايت بىرگەت: ”ددالىم نىڭرى ۲ ترسبوە كېيىسان
يىش بىاس دەنمەتى رعىيە يېغىر داسركەن دېموقراسىي
مېيىش دېرىكىن كەد رعىيە، دالىم كدوا ۲ نىڭرى يىش كىت
كتاڭىن تادىي حق مەلۇواركەن فيكەر ان سەدىيا تىرىا يىش
ددالىم اخبار ۲ يقىرلىقكىن: ”-

فەنولىس رەنچان اين روفانى تىدق مەتھىوي اف
يىش بولاکو سىكاراغ داندونىسىا، بىراف باپق
”كولى ۲ تىتا“ - (دعوه - ف) يېتلە جادى
قىزان سەشقەن مختار لوپىس يىش بىرانىي مەتكەن
كباران دەن بوقتى ۲ مېيلا رعىيە، اخىز دتاھن
بربۈلن ۲ لىمان ھەقىكە هارىي اين، اينكە چىتىو
كېيىسان بىرفىكە دان مەلۇواركەن فەنداقة؟

* * *

امنۇ دكتاڭىن اكن مەلبىڭاڭىن، معاول دان
ئەلىمەر اكېيىسان بىراكام، بىرفىكە، بىراوجىف، منولىس،
بىرهىمفوون دان مقادىن فرساتوان ۲ اينلە
فر كارا يقىدجنىجيڭىن اكن ”تر تولىس ددالىم قىلمىڭان
اتتوق منجادى داسىر فەرتاھن ملايا اكن داتىغ“ ۲
مەدھىمداھن اين داۋە تېلىقان دان دبوقتىكىن،
كەت سىقە ۲ تەن كران مەرىيەك ماسىيە اىغە لاڭىي اكن
فراستىوا قلم دباڭىن، مجلە فيشىن دان دىنيا
”دىنیسەر“ سەدىكەيە ماس يەللاو.

* * *

دان كتوانن دنکري اين .
 مليمه اين مك تمن ايت مپوره کيت منداتشکن
 فرتپاں: سيافكه يع منع ددالم فرجواغن اين؟ ادکه
 کمريکلأن يع باکل ددافة ايت کمناغن باکي ملايو؟
 کيت هان مقتاکن سيلاکن تان^{*} کمد فسيميفين²
 فوليتیک ملايو سکارغ کران هاروس كالوبیداسن
 يع کرس دتوليس، سلة تبر او اکن دتوتف اتوق
 اخبار² فوريتین سیغافورا .

* * *

ميغکوان کريتیک منجادیکن هاري فريمان
 فرلېبکان فد 10 جولي 1957 ايت سباکي هاري
 "فرقيوران حق ۲ ملايو". فد 10 جولي 1511
 يآيت 446 تاهون دھولو، کنان، کراجان ملاک تله
 رتنه دان تکري ملايو تله دفترته او له کراجان
 اسیع - دري سمنجق ايت تانه ملايو دان اورغ²
 ملايو هيدوون جادي سغسارا دجاجه او له
 اورغ اسیع دان بعشان سنديري،
 دان 10 جولي 1957 اياله او لاغن سجاره يع
 ساعه بوروق کائس اومه ملايو ميغکوان کريتیک
 مفهندقکي منفاي اومه ملايو برکابوغ دغنا مقاد کن
 کندوري تيف² مالم جمعه کران فد سهاربيولن
 سفمبر 1957 يشاکنداش چوك⁴ هاري
 فرکابوغن اتس کماتين تکري² ملايو دان حق² ملايو.
 اف يعدكتاکن او له ميغکوان کريتیک ايت
 بيارله جاغن داولس - بيارله سجاره نتسي
 منجووکن سياف يغير دان سياف يع ساله کران
 باکي سبماکين اورغ يع سدغ اد ککواسان دناغن
 سلالون "لوف دارتنه" - لاو دبلاكث کلق اکن
 ميغکوناکن کواس² يعاد فدان اتوق مسكن
 موسمن² سهعک ماتي.

"اورغ² کچيل فاتوه برهاتي"² - کات سورغ
 تمن لاکي سمبيل سميريکن فغرتن سموه دعن نبي
 سليمان.

* * *

فاکر دالم فركارا ايت، دعن تيدق مندغ بولو
 فاتوتله دمتا مرته نکارا تافي روغان يخدمکن
 تيدق براکو داندونسيا کران کسالهن برگتني
 دعن کسالهن سلالو براکو سدغ سوکرنو
 سنديري تيدق ماو مبتولکن کسالهن - بهکن
 منداتشکن فقسأن² کمد رعية اتوق مغیکو
 کهندق دعن ادان ديوان نيشن.

* * *

توان اوغ يوق لين، تتكل مپوکع تشكو عبدالرحمن
 ددالم مجلس مشواره فرسکتوان تانه ملايو اتوق
 مقصحکن او ندغ² فرلېبکان باکي ملايا مرديکام
 داتارا لاي مقتاکن بهوا فيهمن برهارغ بهوا
 دملايام تيدق براف لام لاکي تيدق اکن اداورغ² يع
 مقاکو ديرين ملايو، تاميل، چينا، نصراني دان
 سباکين، تافي مريک اکن مپبوا ديري مريک:
 "ملايان".

ستئورغ تمن منجووکن بوکو "امايان" موڭ²⁸
 يعددالمن فد تاهون 1943 سر چيغ لوچ تانه
 مپتاکن ددالم ميموريىدمن کمد کراجان بزېتىش
 بىكىنى:

"دارس يع سىكىاد ككلکن اياله بهوا اورغ
 يع دوزاتشکن دملايام اتو منجادى رعية ملايا بوله
 مندودقکي کروسى² دالم مجلس او نداغن اتو
 ممکن جواتن² تىغى دالم کراجان دان ستروسن
 اي مفهندقکي بىقسأ² ايت دنماکن ملايان.
 تتكل مقولس کدوقدىن داتوء عون دالىم
 او سهان دالم جوانىكواس محبه قوم دھولو، انديان
 دىلي ميل مپتاکن بهوا تيدق اد يغلىه بایك اتو يع
 لبه مناسبه درف دركان "ملايان" يع ارتين
 سىئورغ كفوپان ملايان.

دالم فرجواغن بېغىڭ لەتكە² مېقىكىل هندق
 ملايانکن ملايو دھولو اورغ² ملايو مقاد کن بىتاهن²
 بىر سەعک اغىكە² مېقىكىل کاکل، بىتاهن ايت
 دھولو مفهندقکي بىقسا ملايو اياله بىسا كېقسان

بهاش سماح اتوق منحالنکن او سها ۲ فرگمباڭۇن
بهاش ملايۇ - بهاش ملايۇ اكن لكس متجادى
بهاش رسمي؟

سبايكىن ۲، هاشيم اواغ فاتوهه منداتقىكىن سوات
فو تپان ددالىم محلس مشواره او بنداغن فرسكتوان
دالىحال اين: افکە سودە تىيا مسان سفای او سها ۲
بعشا ملايۇم دالىم فرگمباڭۇن بهاش، دافە دمنتا
كرجسام مرىيەك يې دافە دالىحال اين؟ سبىئىمىستىحق
دداتقىكىن فرتپان اين اىيالى سەمعەتكەن هارى اين
بوگسو ۲ دىشكولە ۲ يەدىكۈناكىن او له كراجان
سکارغ تىدق سپواه يەدىچىتاً او له فرچىتىقىكىن
ملايۇ اتو دكلىواركىن او له فتريتىن ملايۇوا

* * *

أ، خير جوهارى، مترىي مودا فراوسەنان دان
فعشىكتون تىكىل مەبىدەس تكۈران كۈغەنلىرىس
كېسىان ملايۇ يەنكىدوا تىتىخ فرلىبىڭان ملايۇ
مېتاڭىن بھوا فرلىبىڭان ايت تله دبواة ماللۇءى
فيصىحة او نىدۇغ ۲ يې مەفوپىايى كلايىقىكىن يې چوڭ
دالىم سوآل ۲ فرلىبىڭان تكۈرى.

ارتى كات ۲ اين بولە جادى كرەن سودە دبواة
او له اھلىن - تىدق مستىحق دېھت لاڭى - ترىما
تروس سوات فرتپان فانوھ فول دداتقىكىن: افکە
جادىن فرجىنجىن فيدرىيشن دھولۇ يېتلە دكوبىل
او له اھلىن سەمعەتكەن تىكىل هندق دجالىنکن تىمبول
فۇرتىن دان تعرىيف يېشىلارىن ۲؟ بىريلە كېيىاسىن
اورغ مەقولىش - جاغن دتوتھ تروس مولە
اورغ كرەن ككواسان سکارغ اد دناغن اوق -
اوق بولە بواه اف يې اوق سوڭا سمىتىخ بىكىتىو -
جاغنلىه فنداۋە دان فيكەن اورغ لاي دكۈغەنلىك.

افکە قصە ئىي سليمان دغۇن سموه ايت؟
روايتىن لې كورغۇ بىكىنى (سفرت يەدىچىتراكىن
ددالىم القرآن). فەسوات هارى ئىي سليمان برجالىن
دغۇن تىتران دسوات تەمفە يېبرىنام وادىي النمل:
دىسيتىو باپق سموه دغۇن راجىن ۲، ملەئە كەدانقنى ئىي
سليمان دغۇن تىتران ملە راج سموه بىرسو كەن
رعيتىن: هي رعيتىكە سكلىن ما سوقەلە كامو كىسارغ
كاموسفای جاغن تەرىجىق او له سليمان دغۇن تىتران
كەران معلوملىكە كامو اورغ كچىل هاروس اكن
تەرىجىق او له مەرىيەك يې سىر ۲ ايت. روۋاڭ سموه تاھو
دىرىن قد اورغ كچىل بىرەدەفەن دغۇن اورغ بىرس.
تەمىزلىك اين مىتى دكۇن اكن او له اورغ ۲ كچىل تىكىل
اي بلوم مەفوپىايى كواس - دان اينىلە جوڭ
فەقاچاران يەدىرىي او له جەنچۈغۇن كەت محمد(ص) دالىم
فرجواغۇن - ارىتىن سېلۇم مەفوپىايى كەۋااتىن تىدق
بركۇن مقادىكەن فرلاونى كرس لاون كرسن - بوغ!

* * *

أ، هاشيم بن اواغ، جىه. فى، اهل مجلس
مشواره او نىداغن فرسكتوان دان كەوا امنۇ تىرى
فوولو فينۇ تله مېتاڭىن كېيىماڭۇن تىتىخ كەدەدقىن
بهاش ملايۇ فەسات يەغاڭىن داتىخ كەران فيەق
كراجان نەفقەن تىدق مەلسەتاڭىن دغۇن سىنر ۲
كەدەدقىن بهاش ملايۇ سباڭى بهاش كېسىان.

كېتائان اين دېرىن سىلە اي ملاۋە كولىيچ
فرگوروان فرسكتوان دبۈكىيە كۆمۈي ددالىمان اي
هان مندافتىي سورغ كورو ملايۇ سماح دىسان
اتوق مەتعاجر برا توس ۲ فەنتىۋە يې باكلە متجادى
كورو دىشكولە ۲ عموم دفرسكتوان كلىق.

كادائىن اين تىدق دافە دنافىكەن كېنارنىن. دىسيتى
تله فرنە دتو لىيس سەغىڭان ۲ افکە دغۇن اداش دىۋاز

تلنجور اد تودهن بھوا فنولیس ۲ مودا منجادی
فر کاکس فریبیه ۲ دان فریبیه ۲ تیدق بر تیمیغراش
کفڈ مریکتیت سفرت یعدپتاکن او له انچی، غرینی
ادھم ایت مک مولیق بنر کیران انچی، این میاسة
کادآن فریبیتن ۲ ملايو کران کالو هان تاھو منوده
دغۇن تیدق اد پیاسەن عاقبەن مچەکن فرهوبەن
فریبیه ۲ دغۇن فنولیس ۲ کران کالو فنولیس ماو
مھل دان فریبیه تیدق دافە میکولۇن — عاقبەن
کىدواش تربىتتە تنافي يىخ لە تربىتتە فنولیس ۲
مودا ایت سندىريي کران هاروس فریبیه تیدق
ماو منزىيەتكەن کارغان ۲ فنولیس مودا يىخ مەنتا
دھرگاکن تىشكىي سبلوم مندافتە سېمبۇتن درى
مشاركة.

چوب فرھاتىكەن اين: سبواه بوكو سەرت
مجلە انكۈرن بىرىن 100 موڭدىچىتا دغۇن قرطاس
يىخ بايك دجوال دغۇن ھرگ \$1.50 سەنسەم دىچىتا
3,000 نسخە (كېياسان منچىتا بوكو ۲ سكارغ).
اوھ يىخ لازم لە كورغ \$1,000 يىخ ارتىن سەنسە
سوودە ئماكن بلنجا 50 سىن لە. بلنجا بلوق
دانلارىن ۲ سوودە ئماكن 10 سىن جادى سەنسە 60 سىن.
دۇغۇچ كومىشىن دان بلنجا ۲ لايىن باقىي ھرگ بوكو
ایت هان تىشكىل 75 سىن سەنسە — جادى جملە يىخ
هاروس ددافتە \$2,250 — ارتىن اتووغ \$650 —
کالو بوكو ايت هابىس ترجوال. بوكو اين كادغۇ
بەھارو ھابىس دوا اتو تىدق تاھون — اين بىرىكتۈغ
کفڈ فقارغان. افکە اين بىرىنى فریبیه يىخ
مقلواركەن مودل دان تناك ايت مەرھ فنولیس ۲
ایت؟ بىرلائىلە کالو سەتبواھ بوكو ايت دىچىتا
سمفى 20,000 اتو 30,000 نسخە تىف ۲ گلوارنى.
کالو فرىشكە اين سەمىي كفڈ يەدمىكىن بەھارولە
بۈلەمنودە يەدمىكىن. سبب اينلە جوڭ باپق فریبیه
يىتلە تىدق بىرمائى هندق ھيدوف — بوغ!

أ. غرينىي ادھم، يعدرف توا فنولیس ۲ مودا
قدح دكتاکن تله منصفتىكەن نصىب فنولیس ۲ مودا
ملايو سكارغ سباڭسى لمبو كوروش يعدرفه
تنگان دغۇن تىدق فول مندافتە اوھە چوکف. اي
منجلسكەن فول بھوا فنولیس ۲ مودا ملايو سكارغ
ادالە منجادىي فر کاکس اتتوق فائىدە فریبیه سەدع
فریبیه فول تىدق بر تیمیغراش ترھادف فەربانى
يەدبرىكەن اوھە فنولیس ۲ مودا.

سەڭكۈوه برة تودهن أ. غرينىي اين. تودهن اين
دەندىغ اوھەستىغ ۲ اوھەستىغ، تىدق مەقادىكەن قېياسىن ترلە
دھولو كفڈ كادآن ۲ دىسکلىلىغ مشاركە دان فریبیتن ۲
ملايو، چوب فرھاتىكەن فر کارا ۲ يىخ دباوه اين:

سەئورۇغ فنولیس ايتم کالو ماو تولىسنى
دكىن دان دىڭمارى ھندقلە لە دھولو
منجۇقكەن كېولىيەن دان منچارى جالن سەفai
دافە فەھرگاڭ درى مشاركە. اين تىدق اكىن ددافتە
اوھە سەئورۇغ فنولیس دغۇن هان منولىس سبواه
دوا بوكو اتو چىريتا ۲ فندىق، اتو بىراف مقالە
ددالىم مجلە ۲. كىسىن کالو تىدق دجالىنکەن اوھەن
كفڈ جوروسن ايت مک اي تىدق اكىن مندافتە
فەھرگاڭ سەدع فەھرگاڭ ايت تىدق اكىن ددافتە
کالو تولىسنى هان دىسەمىفنى سەماج — تىدق
دېماج اوھە اور غلاين (تىدق دىسياركەن). کالو
اتتوق اين بلووم مندافتە فەھرگاڭ لاڭىي درى
مشاركە دان ھندق دھرگاکن فول دغۇن او كوران
سندىريي تىتۇن تىدق اكىن ترسىيار تولىسنى ايت
کران بارغ يىخ ھندق دىسياركەن اياالە بارغ ۲ يىخ
دەندىغ مشاركە بىر فائىدە اتو سكۈرۈغ ۲ بىرىنس.

رەكسىن بىكىنىي: کالو ماو مندافتە فەھرگاڭ مک
تىجۇقكەن بوقتى كېولىيەن كېيت تنافي کالو
كېولىيەن بلووم ددافتى لالو ماو جوڭ مەھل — تىدق
اد اوھە ماو بىلي، بوغ!

*

*